

Postanowienie z dnia 16 lutego 2007 r.

II UZ 62/06

Skarga kasacyjna oparta wyłącznie na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów nie podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. jako niedopuszczalna z innych przyczyn.

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk, Sędziowie SN: Zbigniew Hajn, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 lutego 2007 r. sprawy z wniosku Zbigniewa Ż. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w G. o rentę z tytułu choroby zawodowej, na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 października 2006 r [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z dnia 5 października 2006 r. [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku odrzucił skargę kasacyjną wnioskodawcy od wyroku tegoż Sądu z dnia 7 lipca 2006 r. W uzasadnieniu wskazano, iż skarga kasacyjna wnioskodawcy została oparta na naruszeniu przepisów postępowania, tj. art. 233 §1 k.p.c., przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającej na tym, że sąd dowolnie i przy braku niewątpliwych przesłanek rozstrzygnął o tym, że u wnioskodawcy nastąpiła pełna remisja schorzenia zawodowego. W dalszej zaś części wywodów skarżący skupił się na kwestionowaniu dokonanych przez Sąd Apelacyjny ustaleń, z jednej strony kwestionując ocenę dowodów, a z drugiej starając się wykazać, co było, a co powinno być przedmiotem ustaleń Sądu. Sąd Apelacyjny uznał, że tak sformułowana skarga kasacyjna jest niedopuszczalna jako nieoparta na ustawowej podstawie i jako taka podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

Powyższe postanowienie wnioskodawca zaskarżył zażaleniem z dnia 17 października 2006 r., wnosząc o uchylenie przedmiotowego postanowienia. W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, iż nie ma przeszkód formalnych do nadania biegu złożonej kasacji, ponieważ „w argumentacji dotyczącej przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji” powołano się na art. 278 k.p.c. oraz art. 290 k.p.c. „w przedmiocie dopuszczenia dowodu z lekarza-klinicysty, biegłego neurologa w specjalności chorób wibracyjnych z listy innej aniżeli opiniujący neurolog, którego bezstronność i jakość wiedzy specjalnej wnioskodawca kwestionował w dotychczasowym postępowaniu”.

Sąd Najwyższy zważy, co następuje:

Zażalenie okazało się uzasadnione. W świetle aktualnie obowiązującego stanu prawnego skarga kasacyjna ma charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego wyrazem jest między innymi istotne ograniczenie dostępności skargi kasacyjnej pod względem dopuszczalnych jej postaw. Pomimo pozostawienia w art. 398³ § 1 k.p.c. możliwości zaskarżenia orzeczenia z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz z powodu naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, zakres tych zarzutów w odniesieniu do wszystkich podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi kasacyjnej został ograniczony. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub ocena dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego jako sądu prawa - sprawującego nadzór nad działalnością sądów powszechnych w zakresie orzekania (art. 183 ust. 1 Konstytucji) - który rozpoznając skargę kasacyjną w granicach jej podstaw jest związany z mocy art. 398¹³ § 2 k.p.c. ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05).

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dotyczącym skarg kasacyjnych opartych - tak jak skarga kasacyjna wniesiona w niniejszej sprawie - na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, ugruntowało się stanowisko, zgodnie z którym skarga kasacyjna zawierająca wyłącznie zarzuty dotyczące ustalonego stanu faktycznego i oceny dowodów (art. 228, 231 i 233 k.p.c.) lub zmierzająca do podważenia ustalonego w zaskarżonym wyroku stanu faktycznego podle-

ga odrzuceniu jako niedopuszczalna na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. (postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 sierpnia 2006 r., I CSK 189/06; z 6 grudnia 2005 r., I CSK 66/05; z 21 lipca 2006 r., II CSK 138/06; z 26 września 2006 r., II CSK 283/06; z 30 października 2006 r., II CSK 378/06; z 30 maja 2006 r., I PK 300/05; z 23 października 2006 r., I UK 194/06). Orzecznictwo to opiera się na założeniu, zgodnie z którym skarga kasacyjna zawierająca wyłącznie wspomniane wyżej zarzuty, oparta jest na niedopuszczalnej ustawowo podstawie (postanowienie z 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76). Podstawę dla tego stanowiska stanowi treść art. 398³ § 3 k.p.c., zgodnie z którym „podstawą skargi nie mogą być” zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Pogląd ten spotkał się z akceptacją ze strony doktryny, która wskazuje, iż brak wskazania podstawy kasacyjnej stanowi wadę konstrukcyjną skargi kasacyjnej w rozumieniu art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398⁴ § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji odrzuca bowiem skargę, która nie spełnia wymagań określonych w art. 398⁴ § 1 k.p.c., zaś zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt. 2 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać „przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie”. Skoro zatem skarga kasacyjna oparta została na zarzutach, które - zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. - nie mogą stanowić podstawy skargi kasacyjnej, można przyjąć, iż nie zawiera ona jednego z obligatoryjnych elementów konstrukcyjnych. W tym ujęciu zarzut dotyczący oceny dowodów lub ustaleń faktycznych nie może zostać uznany za podstawę kasacyjną, skoro art. 398³ § 3 k.p.c. wyklucza go z katalogu podstaw skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy w niniejszym składzie, akceptując w pełni rolę Sądu Najwyższego jako sądu prawa, którego zadaniem nie jest analiza oceny wiarygodności i mocy dowodów lub ustalanie stanu faktycznego, nie podziela jednak powyższego zapatrywania prawnego z następujących powodów.

Po pierwsze, odrzucenie skargi kasacyjnej jest terminem techniczno-prawnym oznaczającym odmowę rozpoznania merytorycznego zasadności skargi kasacyjnej. Odrzucenie skargi kasacyjnej, tak jak odrzucenie pozwu lub apelacji, powinno ograniczać się do tych uchybień, których istnienie nie pozwala na rozpoznanie sprawy. Po drugie, podstawy odrzucenia skargi kasacyjnej przez sąd drugiej instancji w ramach postępowania wstępnego (przygotowawczego) lub przez Sąd Najwyższy określono w art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. Z treści powołanego przepisu wynika, iż sąd drugiej instancji lub Sąd Najwyższy odrzucają skargę kasacyjną 1) wniesioną po upływie terminu, 2) nie spełniającą wymagań określonych w art. 398⁴ § 1, 3) której braków

nie usunięto w terminie lub 4) „z innych przyczyn niedopuszczalną”. O tym, kiedy skarga kasacyjna jest niedopuszczalna stanowi między innymi art. 398² k.p.c. W doktrynie wskazano - odwołując się do orzecznictwa Sądu Najwyższego - szereg sytuacji, w których skarga kasacyjna jest „niedopuszczalna z innych przyczyn”. Zaliczono do nich między innymi przypadki: 1) wniesienia skargi od orzeczenia sądu pierwszej instancji lub orzeczenia sądu drugiej instancji, od którego skarga nie przysługuje; 2) wniesienia skargi przez osobę nieuprawnioną (np. pełnomocnika, którego pełnomocnictwo nie uprawniało do jej sporządzenia i wniesienia); 3) wniesienia skargi przeciwko orzeczeniu nieistniejącemu; 4) wniesienia skargi przed doręczeniem odpisu orzeczenia z uzasadnieniem. Z przytoczonego powyżej katalogu przyczyn odrzucenia skargi wynika, iż składają się na nie uchybienia o charakterze formalnym. Natomiast żadna z przyczyn odrzucenia skargi wymienionych w art. 398⁶ § 3 k.p.c., jak również wskazywanych w doktrynie w oparciu o dotychczasowe orzecznictwo, nie odnosi się do treści skargi kasacyjnej w postaci zarzutów stanowiących podstawę, na której skarga została oparta. Po trzecie, art. 398³ § 3 k.p.c. stanowi, iż „podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być” określone zarzuty. W przeciwieństwie do art. 398² k.p.c., przepis ten nie posługuje się sformułowaniem „skarga kasacyjna jest niedopuszczalna”. Tym samym sam ustawodawca rozróżnił między niedopuszczalnością skargi kasacyjnej a niemożnością skutecznego oparcia skargi na zarzutach dotyczących oceny dowodów lub ustaleń faktycznych. Przez podstawy skargi kasacyjnej rozumie się przyczyny, na których można oprzeć zaskarżenie prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji. Skarga kasacyjna oparta - wbrew treści art. 398³ § 3 k.p.c. - wyłącznie na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów nie ma zatem uzasadnionej - w rozumieniu art. 398³ § 1 k.p.c. podstawy. Jako taka jest więc bezzasadna, bezprzedmiotowa, nieuzasadniona, lecz nie jest - zdaniem Sądu Najwyższego w obecnym składzie - niedopuszczalna. Stanowisko takie zajmował konsekwentnie Sąd Najwyższy przed zmianami wprowadzonymi ustawą z 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), orzekając, że kasacje oparte wyłącznie na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów nie mają usprawiedliwionych podstaw (wyrok z 18 lutego 1997 r., II UKN 77/96, OSN 1997 nr 21, poz. 427); nie zasługują na uwzględnienie (wyroki Sądu Najwyższego z 6 grudnia 1996 r., II UKN 22/96; z 17 grudnia 1996 r., II UKN 33/96) i jako takie podlegają oddaleniu (wyrok z 6 grudnia 1996 r., II UKN 28/96; wyrok z 14

listopada 1996 r., I CKN 6/96; wyrok z 11 lipca 1997 r., II CKN 272/97; wyrok z 23 maja 1997 r., III CKN 86/97). Po czwarte, przyjęte w niniejszym postanowieniu stanowisko znajduje potwierdzenie w ograniczeniu w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego możliwości odrzucenia skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. tylko do tych skarg, które oparte zostały wyłącznie na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów. Jeżeli zarzuty takie zostały sformułowane w skardze kasacyjnej obok zarzutów opartych na podstawach wskazanych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., skarga nie podlega odrzuceniu, lecz jest oceniana w ramach tzw. przedsądu lub - w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - rozpoznawana merytorycznie pomimo oparcia jej w części na zarzutach, które w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. nie mogą stanowić podstawy skargi kasacyjnej. Nie jest bowiem możliwe odrzucenie skargi kasacyjnej w zakresie jednej z podstaw lub zarzutów zgłoszonych w ramach tej samej podstawy, gdy ze względu na inną jej podstawę skarga kasacyjna jest dopuszczalna (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 1998 r., III CZ 60/98, OSNC 1998 nr 11, poz. 190).

Przedstawiona w skardze kasacyjnej opartej wyłącznie na takich zarzutach krytyka ustaleń faktycznych Sądu drugiej instancji - bez wykazania, że przy ich dokonywaniu doszło do naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynika tych ustaleń, jest zatem bezskuteczna. Nie oznacza to jednak, że jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. Nie ulega wątpliwości, iż w stanie faktycznym sprawy skarga kasacyjna przysługiwała stronie, została wniesiona od prawomocnego wyroku Sądu drugiej instancji, spełniała ona wymogi konstrukcyjne skargi kasacyjnej określone w art. 398⁴ § 1 k.p.c.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

=====